

Ossi Ruuhonen

TAANTUMAN VAIKUTUS SIJOITTAMISEEN

Liiketalouden koulutusohjelma
Taloushallinnon suuntautumisvaihtoehto
2010

TAANTUMAN VAIKUTUS SIOITTAMISEEN

Ruohonen, Ossi
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Joulukuu 2010
Huhtinen, Taina
Sivumäärä: 36

Asiasanat: arvopaperikauppa, osakkeet, sijoitusrahastot

Tämän opinnäytetyön aiheena oli taantuman vaikutus sijoittamiseen. Työssä pyrittiin selvittämään parhaat mahdolliset sijoitustavat taantuman aikana, siten että sijoituksen riski olisi maltillinen, mutta silti tuotto-odotus olisi parempi kuin tavallisen pankkitilin tarjoama korkotuotto. Tämä työ ei tarjoa sijoitusoppaan tapaan vinkkejä, vaan pikemmiten pyrkii ohjeistamaan sijoittajien toimintaa taantuman aikana.

Työn alussa käsiteltiin alaan liittyvää termistöä ja tarkasteltiin sijoittamiseen liittyviä toimia ja järjestelmiä, joita sijoittajat tarvitsevat päivittäin. Sijoituskohteina työssä vertailtiin julkisten yhtiöiden pörssiosakkeita ja sijoitusrahastoja sekä muuta sijoittamista, kuten indeksilainoja ja joukkovelkakirjalainoja.

Alusta asti oli selvää, ettei mitään tarkkaa ja juuri oikeaa taktiikkaa tulla löytämään, koska sijoittamiseen liittyy aina riski. Tämän vuoksi opinnäytetyössä perehdyttiin myös laajalti riskeihin, joihin sijoittajat törmäävät väistämättä. Erilaisia riskitilanteita käsiteltiin useasta eri näkökulmasta, jotta pystyttiin tuomaan esiin ajatus, että sijoittamisella on myös kolikon kääntöpuoli. Riskiarvioinnin tarkoituksena oli ohjeistaa sijoittajan toimintaa taantumanaikaisissa tilanteissa.

Kotitalouksien säästämistutkimus 2009 antoi pohjaa siitä, miten sijoittajien asenteet ja toimet ovat muuttuneet hyvän nousukauden ja taantuman aikana. Edellä mainitusta tutkimuksesta voidaan päätellä, ettei maailmantalouden taantuma ole vaikuttanut sijoittajiin kovinkaan negatiivisesti, sillä sijoittajien määrä ei ole vähentynyt radikaalisti. Varovaisuutta oli kuitenkin havaittavissa.

Edellä mainitun tutkimuksen lisäksi opinnäytetyössä on usean sijoitusalan ammattilaisen mielipide siitä, miten tulisi toimia kun maailmantaloudellinen tilanne on laskussa. Yhteinen mielipide asiantuntijoiden keskuudessa oli osakkeiden hajauttaminen useaan eri yritykseen ja useassa eri erässä tapahtuvat ostot. Myös pitkäaikainen sijoittaminen oli asiantuntijoiden suosiossa.

RECESSION`S INFLUENCE ON INVESTING

Ruohonen, Ossi
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in Financial Management
December 2010
Huhtinen, Taina
Number of pages: 36

Key words: stock business, stock, investment fund

The topic of this thesis was the recent recession`s influence on investing. This thesis explores the best ways to invest during a recession, so that the investment risk is moderate but offers a better interest rate than banks. This thesis is not an investment guide. The purpose is to offer different ways of dealing with investments during the recession.

At the start of the thesis investment terminology is examined, and different actions and systems that investors need every day are discussed. The investment targets that were examined in this thesis were public company stocks, investment funds, index loads and debenture stocks.

It was clear from the beginning that nothing specific about the right tactics cannot be found, because investing always includes a risk. This is why potential investment risks are also explored in this thesis. Different risk situations were examined from many different perspectives in order to bring out that there is another side of coin too. The purpose of the risk analysis was to help investors to survive the recession.

A research called Kotitalouksien säästämistutkimus 2009 provided information on how investors` attitude and actions have changed during good and bad periods in the economy. From this report, it is possible to make the conclusion that the world economy has not been so severely affected that the number of investors would decrease. However, people are more careful nowadays.

In addition to this kind of research, this thesis also offers various opinions from experts of finance on how to react when the world economy is declining. The common opinion among the experts was that decentralising by buying the stocks of many different corporations and purchasing at different time intervals. Also, long-lasting investments were on the top of their list.

SISÄLLYS

JOHDANTO

1	SIJOITTAMINEN.....	6
1.1	Arvopaperipörssi.....	6
1.2	Osakkeet	7
1.3	Sijoitusrahastot	9
1.4	Muu sijoittaminen	10
2	SIJOITTAJA	12
2.1	Arvo-osuustili	12
2.2	Toimeksianto ja arvo-osuusjärjestelmä.....	12
2.3	Kaupankäynti.....	13
3	RISKIT JA TAVOITTEET	14
3.1	Taantuma	14
3.2	Lama	15
3.3	Sijoittajan riskiprofiili	15
3.4	Muut uhat	16
3.5	Maailmantalouden kiertokulku.....	16
3.6	Voitto ja verotus.....	17
4	SUBPRIME- KRIISI JA VUODEN 2008-2009 TAANTUMAN VAIKUTUS SIJOITTAJIIN	19
4.1	Subprime - kriisin taustaa.....	19
4.2	Kotitalouksien säästämistutkimus 2009.....	19
4.2.1	Arvopapereiden omistus	20
4.2.2	Rahavarojen jakautuminen.....	21
4.2.3	Sijoitusaikeet	22
4.2.4	Sijoitusaika.....	23
4.2.5	Johtopäätökset katsauksesta	24
5	ASiantuntijoiden sijoitusneuvoja.....	25
5.1	Pörssisäätiön toimitusjohtaja, Sirkka-Liisa Roine	25
5.2	Marko Erola, Paras Sijoitus äänikirja	25
5.3	Karo Hämäläinen, Sijoittajan käsikirja	26
5.4	Jari Ohrankämmen, Nordean säästämisen ja sijoittamisen johtaja.....	28
5.5	Yhteenvedo asiantuntijoiden lausunnoista	28
6	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	30
	LÄHTEET	35

JOHDANTO

Opinnäytetyössäni pyrin selvittämään miten sijoittaja reagoi talouden taantumaa ja miten taantuma vaikuttaa sijoittajan sijoitustaktiikkaan. Opinnäytetyöni toimii tietopakettina, niin alkavalle sijoittajalle, kuin jo pidämmellekin ehtineelle aktiivisijoittajalle. Pääkohtana tutkimuksessa on vuoden 2007 Subprime-kriisi ja sen seurauksena alkanut taantuma vuosina 2008 – 2009.

Alussa perehdytään erilaisiin sijoitusmahdollisuuksiin sekä tutkitaan niiden heikkuuksia ja vahvuuksia, eteenkin riskinhallinnan kannalta. Tutustutaan alan termeihin ja perehdytään perusasioihin, jotka tulisi tietää ennen kuin sijoittaminen olisi ylipäätään mahdollista aloittaa turvallisesti. Opinnäytetyö ei sisällä erillistä terminologiaa. Tällainen on kuitenkin löydettävissä internetistä osoitteesta: <http://www.taloussanomat.fi/porssi/sanakirja/>

Sijoituskohteista olen ensisijaisesti keskittynyt Helsingin pörssissä noteerattuihin julkisten yhtiöiden osakkeisiin sekä suomalaisten pankkien tarjoamiin rahastoihin. Myös indeksilainoja ja joukkovelkakirjalainoja tullaan käsittelemään tässä opinnäytetyössä. Tässä opinnäytetyössä ei käsitellä eläkesijoittamista eikä muita pörssimaailman ulkopuolelle kuuluvia sijoituksia.

Opinnäytetyö kohdistuu sijoittajien sijoituskäyttäytymiseen taantumaa aikana. Tutkin mm. miten taantuma on vaikuttanut ihmisten sijoitushaluihin, kerron eri asiantuntijoiden mielipiteitä taantumanaikaisesta sijoitustoiminnasta ja lopuksi pyrin selvittämään miten sijoittajan tulisi toimia maailmantalouden kasvun jämähtäessä, kun turvallisetkaan sijoituskohteet eivät enää tarjoa pelkkää tuottoa.

Apuna sijoituskäyttäytymisen analysoinnissa käytän Kotitalouksien säästämisseläkimusta vuodelta 2009 ja tätä seläkimusta täydentäen, useat finanssialan ammattilaiset kertovat omat mielipiteensä siitä, miten tulisi sijoittaa taantumaa aikana.

1 SIJOITTAMINEN

1.1 Arvopaperipörssi

Arvopaperipörssi, useimmiten pelkkä pörssi, on julkinen kauppapaikka, jossa tiedot kaikkien kauppojen määristä, hinnoista ja välittäjistä ovat julkisesti toisten ihmisten saatavilla. Arvopaperipörssissä käydään kauppaa julkisten pörssiyhtiöiden osakkeilla, tällaista yritystä kutsutaan myös nimellä listayhtiö.

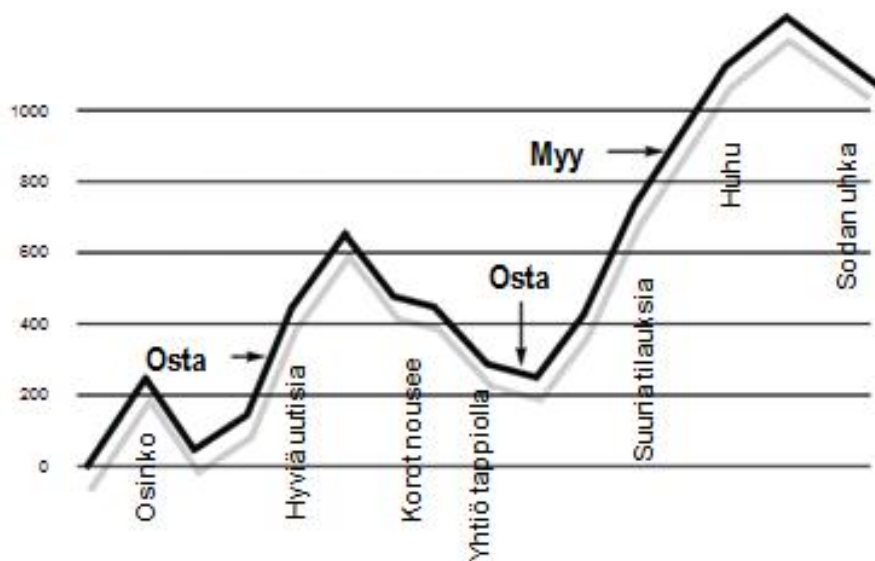
Pörssiyhtiöiden osakkeiden hinnat vaihtuvat lähes koko ajan. Osakkeen hintaan vaikuttaa ihmisten kiinnostus kyseistä yhtiötä kohtaan, eli kysynnän ja tarjonnan periaate. Osakkeiden osto ja myynti tapahtuu pörssissä osto- ja myyntitoimeksiannoilla. Toimeksiannon välittäjinä ovat yleensä pankit tai pörssimeklarit, jotka toimivat niin sanotusti valtuutettuina välittäjinä, ottaen toiminnastaan välityspalkkion.

Nykyään pörssikauppa tapahtuu lähes täysin sähköisesti Internetin välityksellä, eikä osakkeenomistaja saa mitään konkreettista todistetta omistamistaan osakkeista, pelkkä merkintä sähköisessä arvo-osuusjärjestelmässä kertoo saman tiedon kuin vanhan ajan osakekirja, joita ei enää yleisesti jaeta.

Pörssejä sijaitsee lähes jokaisessa maailmankolkassa ja niistä suurimpia ovat New Yorkin pörssi, Tokion pörssi, Frankfurtin pörssi ja Lontoon pörssi. Suomessa on Helsingin pörssi joka kuuluu nykyään yhdysvaltalaisen NASDAQ OMX Groupin omistukseen. Vuonna 2009 Suomen pörssissä listatuista yhtiöistä suurimmat olivat: 1. Nokia, 2. Neste Oil, 3. Stora Enso, 4. Kesko, 5. UPM-Kymmene, 6. SOK, 7. Nordea Pankki Suomi, 8. Metsäliitto, 9. Metso, 10. Fortum. (Pörssisäätiö 2010a).

1.2 Osakkeet

Osakekurssit ailahtelevat lähes koko ajan. Eri tahoilta tulevat tiedotteet vaikuttavat kurssien arvoon suuresti ja mediaa voidaankin pitää hyvänä tiedon lähteenä, vaikkakin se reagoi helposti pienempiinkin muutoksiin yhtiössä. On lähes mahdotonta arvata tulevan kurssin kehitystä, koska muuttujia on lähes rajattomasti (kuvio 1.).

Kuvio 1. Moni tekijä vaikuttaa osakekurssin arvoon. (Pörssisäätiö 2010b).

Listatut yhtiöt

Julkisesti noteeratut listayhtiöt myyvät yhtiönsä omia osakkeita arvopaperipörssissä ulkopuolisille tahoille rahoittaakseen omaa toimintaansa. Osakkeita ostava yksityinen henkilö tai yritys saa näin ollen tietyn omistusosuuden vastineeksi yhtiöstä ja hänestä tulee yksi yhtiön osakkaista. Osakkeiden omistus tuo oikeuden saada yhtiöstä osinkoa sekä oikeuden osallistua päätöksentekoon yhtiökokouksessa. Yleensä yksityinen henkilö ei kykene omistamaan riittävän suurta osakeosuutta saadakseen itselleen vaikuttavaa äänioikeutta päätöksen teoissa.

Sijoittaja ostaa osakkeita päivän hintaan johon vaikuttaa moni asia. Maailmantalouden tilanne, yhtiön brändin muutokset, yhtiön tulevaisuuden suunnitelmat ja lähes kaikki negatiivinen sekä positiivinen julkisuus, nostavat ja laskevat yhtiön kurssia. Kaikilla listayhtiöillä on lain vaatima velvoite tiedottaa osakkeen arvoon vaikuttavista asioista. Tiedotusvelvollisuutta valvotaan viranomaisten toimesta.

Osakkeet voidaan luokitella kahteen ryhmään arvo-osakkeisiin sekä kasvuosakkeisiin. Arvo-osakkeiden kurssi ei taantumana aikana laske yhtä nopeasti kuin kasvuosakkeiden, vaan se pitää pintansa paremmin ja antaa yleensä kasvuosakkeita paremman osingon. Kasvuosakkeet seuraavat maailmantaloutta herkemmin ja reagoivat nopeasti pieniinkin muutoksiin. Tämän vuoksi kasvuosakkeiden pörssikurssit saattavat laskea ja nousta todella nopeasti tilanteen mukaan, mutta eivät yleensä tarjoa hyvää osinkoa kuten arvo-osakkeet.

Osakkeiden hankintaan liittyy aina riski, joten sijoittajalla tulee olla kiinnostusta seurata sekä hankkia tietoa yrityksistä, joihin hän on sijoittanut. Suurin menetys voi kuitenkin olla vain sijoituksen määrä, olettaen ettei raha jota olet sijoittanut, ole ollut lainarahaa.

Listamattomat yhtiöt

Listamattomilla yhtiöillä tarkoitetaan pörssikaupan ulkopuolisia yhtiöitä, joita ei ole noteerattu pörssissä. Listamattomien yhtiöiden etuna on osingon verovapaus 90 000 €asti, kunhan jaettavan osingon määrä on korkeintaan yhdeksän prosenttia osakkeen matemaattiselle arvolle laskettuna. On kuitenkin muistettava että listamattomia yhtiöitä ei koske laki pörssiyritysten tiedotusvelvollisuudesta. Tällöin yhtiön muutoksista ja ratkaisuista ei välttämättä saada riittävää tietoa riittävän ajoissa. Tämä tekee sijoittamisesta riskipitoisempaa, mutta silti kiinnostavaa verovapaan osingon ansiosta. Listamattomien yhtiöiden osakkeita ja informaatiota välittävät Suomessa mm. Aalto Capital Oy www.privonet.fi ja Nordnet Bank AB www.eqonline.fi.

1.3 Sijoitusrahastot

Sijoitusrahastot ovat riskittömämpiä sijoituskohteena kuin pelkät osakesijoitukset, koska rahastoissa sijoitettu pääoma sijoitetaan edelleen useimpiin yhtiöihin. Rahastot ovat hyviä sijoituskohteita, jollei sijoittajalla itsellään ole aikaa tai osaamista huolehtia sijoituksistaan.

Jokaisessa sijoitusrahastossa on oma rahastonhoitaja jota kutsutaan salkunhoitajaksi. Salkunhoitaja päättää yleensä mihin sijoittajan rahat sijoitetaan. Käytännössä sijoitusrahastolla on aina jokin sijoituspolitiikka-ajatus jota se harjoittaa. Sijoituspolitiikan päättää salkunhoitaja.

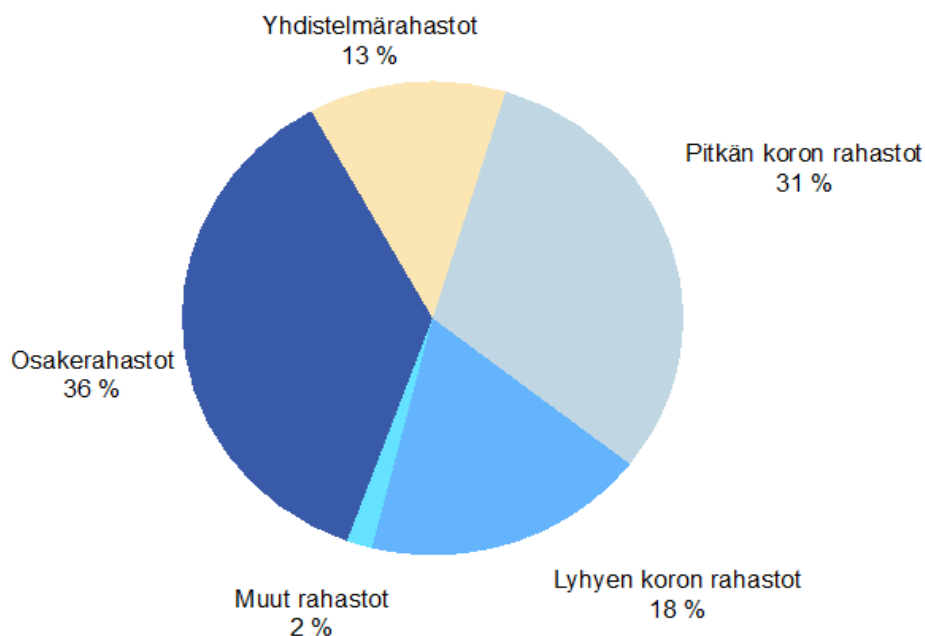
Osakerahastojen sijoitus tapahtuu pääsääntöisesti osakkeisiin ja tavoitteena on mahdollisimman suuri arvonnousu, jonka vuoksi rahastoa pidetään kasvurahastona. Tiettylle maantieteelliselle alueelle, sijoituksensa kohdistavat sijoitusrahastot jaotellaan tavallisesti kotimaahan sijoittaviin, euroalueelle sijoittaviin, Eurooppaan sijoittaviin, maailmanlaajuisesti sijoittaviin sijoitusrahastoihin ja niin sanotuille kehittyville uusille markkinoille, esimerkiksi Baltiaan sijoittaviin sijoitusrahastoihin.

Yhdistelmärahasto jakaa sijoitukset osakkeisiin ja korkoa tuottaviin kohteisiin. Markkinatilanne sanelee, miten sijoitusten painoa vaihdellaan osakkeiden ja korkojen välillä. Osakemarkkinoiden nousun aikaan rahasto lisää osakekantaansa ja vähentää korkokantaa. Kun taas osakemarkkinat ovat laskussa, rahaston osakepaino vähenee ja korkoa tuottavat osuudet lisääntyvät.

Pitkän koron rahasto sijoittaa varat yleensä joukkovelkakirjoihin, joiden juoksuaika on yli vuosi. Valtion ja julkisyhteisöjen liikkeeseenlaskemat joukkolainat ovat etusijalla.

Lyhyen koron rahastot sijoittavat varansa rahamarkkinasijoituksiin. Esimerkkejä tästä ovat valtion, pankkien tai yritysten korkoinstrumentit, joiden laina-aika on enintään vuoden mittainen. Lyhyen koron rahastoja kutsutaan myös rahamarkkinarahastoiksi.

Indeksirahasto on vaihtoehto sijoitusrahastolle. Se tarjoaa edullisempia hallinnointikuluja passiivisen hallinnoin vuoksi, kun taas sijoitusrahaston hallinnointi on koko ajan aktiivista. Indeksirahastojen painotuksia korjataan vain tarvittaessa. (Pörssisäätiö 2010c).

Kuvio 2. Rahastopääoman jakautuminen Suomessa 30.9.2010. (Suomen sijoitustutkimus 2010.)

1.4 Muu sijoittaminen

Yleisesti ottaen muu sijoittaminen hävijää tuotto-odotuksissa osake- ja rahastosijoittamiselle. Vastapainona tälle on taas pienempi sijoitusriski. Tämän vuoksi sijoittajan tulisi pohtia tarkoin minkälainen sijoittaja hän itse on.

Osakkeiden ja rahastojen lisäksi muita sijoitusvaihtoehtoja ovat erilliset joukkovelkakirjalainat, joita yritykset ja valtiot laskevat liikkeelle vahvistaakseen omaa pääomaansa tai toimintaansa. Joukkovelkakirjalainojen etuutena sijoittaja tietää etukäteen sijoituksensa tuoton ja laina-ajan. Lainasta maksetaan kiinteää tai vaihtuvaa kuponkikorkoa kerran vuodessa ja laina-ajan päätyttyä pääoma palautetaan.

Joukkovelkakirjalainaa jonka tuotto on sidoksissa tietyn kohde-etuuden kehitykseen kutsutaan indeksilainaksi. Yleensä sijoittamansa pääoman saa laina-ajan päättyessä takaisin kokonaisuudessaan. Voitto-osuuden sijoittaja saa indeksihyvityksenä. Tämän hyvityksen osuudesta ja jakaumasta osapuolet ovat tehneet sopimuksen indeksilainan tekohetkellä. Jokainen indeksilaina on erilainen ja ne eroavat toisistaan lainojen tuoton laskennassa, kohde-etuudessa, emissiokurssissa tai pääoman takaisinmaksussa. Sen sijaan lainojen yleiset ehdot ovat yleensä saman liikkeeseenlaskijan lainoissa samat, joskin liikkeeseenlaskijoiden välillä voi olla eroja. (Finanssivalvonta 2010).

Pankin tarjoamat määräaikaiset säästötilit päihittävät korkotuotollaan normaalin käyttötilin, mutta inflaation ollessa korkealla, ei korkotuotto riitä välttämättä edes hallinnointikulujen kattamiseen. Säästötilille sijoittaminen on lähes riskitöntä, mutta tuotto-osuus on myös selvästi heikompi verrattuna muihin vaihtoehtoihin, kuten osakesijoittamiseen.

2 SIJOITTAJA

2.1 Arvo-osuustili

Sijoittajan tulee avata arvo-osuustili, joka on henkilökohtainen tili. Tilille kirjataan osakeomistukset yhtiöittäin ja arvo-osuuslajeittain, tämän jälkeen sijoittaja voi harjoittaa pörssikauppaa. Arvo-osuustilin avaamisen yhteydessä laaditaan kirjallinen asiakassopimus arvopaperivälittäjän kanssa, esimerkiksi pankin kanssa. Avattua tiliä hallinnoidaan sähköisesti internetin välityksellä.

Suomen arvo-osuusjärjestelmässä olevat arvo-osuudet ovat asiakkaan nimissä olevalla arvo-osuustilillä, jota ylläpidetään pankin nimissä olevassa osuusrekisterissä Euroclear Finland Oy:n arvo-osuusrekisterissä. Euroclear Finland Oy hallinnoi arvo-osuustilejä kuten myös useat pankit. (Saario 2007).

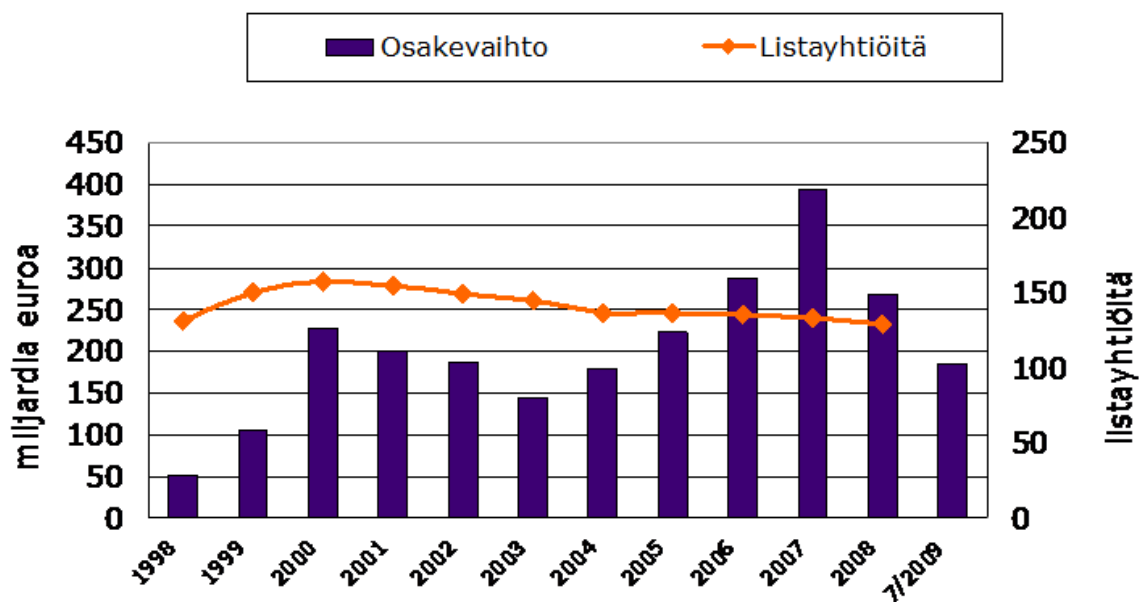
2.2 Toimeksianto ja arvo-osuusjärjestelmä

Sijoittajan avattua arvo-osuustilin hän voi tehdä toimeksiannon esim. pankin välityksellä. Toimeksiannon yhteydessä sijoittaja ilmoittaa välittäjälle haluamiensa osakkeiden laadun, määrän ja max/min osto-/myyntihinnan. Toimeksianto toteutuu, jos asiakkaan eli sijoittajan kriteerit kohtaavat vastapuolen, eli myyjän kriteerit. Pankin välityksellä tehty toimeksianto kestää toteutua kolme päivää, jonka jälkeen tiedot päivittyvät vasta arvo-osuusjärjestelmään ja raha vaihtaa omistajaa. Omistajan vaihdokset voivat toteutua myös välittömästi, kunhan arvo-osuusjärjestelmä on vaan rekisteröinyt kauppatahtuman ja varmistanut rahojen ja osakkeiden siirrot oikeille henkilöille.

Arvo-osuusjärjestelmä on kirjaa pitävä sähköinen arkisto, jossa toteutetaan asiakkaan omistuksiin tapahtuvat muutokset kuten; siirrot, kaupat, yhtiöjärjestelyt jne. Arvo-osuus on perinteisen painetun osakekirjan sähköinen vastine, jonka vuoksi arvopapereista ei saa konkreettista todistusta, vaan omistetut arvo-osuudet on kirjattu omistajakokohtaiselle arvo-osuustilille.

2.3 Kaupankäynti

Pörssikaupankäynti on ollut hurjassa kasvussa 1990-luvun alun jälkeen. 1990-luvun lopulla pörssiin listautui huomattava määrä uusia yhtiöitä. Tämä on varmasti osakseen vaikuttanut osakevaihdon määrän kasvuun. 2000-luvun yrityskaupat ja fuusioitumiset ovat vastaavasti vähentäneet yhtiöiden määrää pörssissä (taulukko 1.). (Pörssisäätiö 2010d).

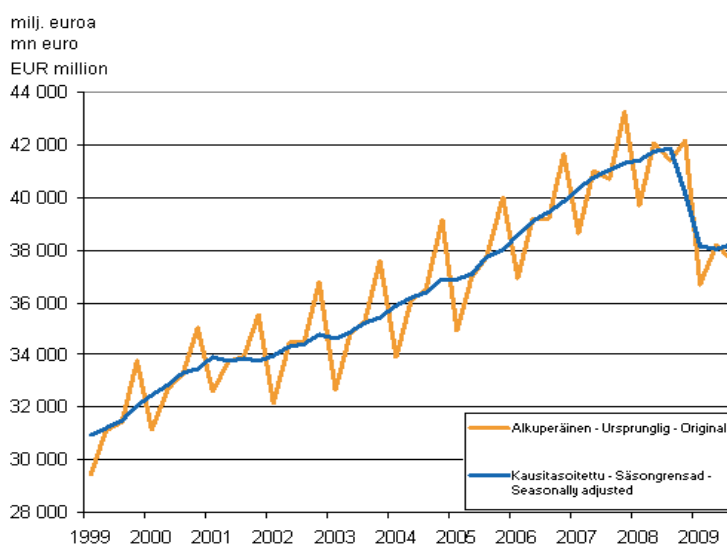
Taulukko 1. Osakekauppojen ja listayhtiöiden kehitys 1998-7/2009.

3 RISKIT JA TAVOITTEET

3.1 Taantuma

Sijoittajia vaanii aina vaara. Pätevät ”pörssihait” osaavat ennustaa maailmantalouden liikkeitä, mutta aina hekään eivät näe tulevaa tilannetta oikein. Taantuma eli talouden laskusuhdanne on yksi suurista riskeistä pörssimarkkinoilla. Taantumien merkkejä voi olla ilmassa jo pitemmän aikaa, ilman että pörssi/talous kääntyisi laskuun saati sitten nousuun. Makrotaloustieteen määritelmä taantumalle on bruttokansantuotteen laskeminen kahtena peräkkäisenä vuosineljänneksellä. Jos taantuma on lyhytaikaisempi, tilannetta ei kutsuta taantumaksi vaan taloudelliseksi korjausliikkeeksi tai matalasuhdanteeksi.

Laskusuhdanteen aikana epäsykliset toimialat pitävät pintansa parhaiten, koska epäsykliset toimialat tuottavat palveluita ja tuotteita, joiden kysyntä ei riipu niin suuresti talouden tilanteesta. Tällaisia ovat mm. päivittäistavarakauppa, sähköntuotanto, elintarvike- ja lääketeollisuus. Laskusuhdanteen pohjalla ne sektorit, jotka ovat menettäneet arvoaan eniten, saattavat olla parhaimpia sijoituskohteita halvan osakekurssin takia. (Tilastokeskus 2010).

Kuvio 3. Suomen bruttokansantuotteen kehitys vuosineljänneksittäin viitevuoden 2000 hintoihin. (Tilastokeskus 2010).

3.2 Lama

Kun taantumaa on jatkunut pidemmän aikaa, taloustieteessä taantumana sana muuttuu lamaksi. Lamalle ei ole varsinaista määritelmää. Tavallista pahempaa taantumaa kutsutaan sen jatkuessa lamaksi. Lamasta voidaan puhua, kun bruttokansantuote on laskenut 10 % tai jos yhtäjaksoinen taantuma on kestänyt kolme vuotta tai pidempään. Laman aikana työttömien määrä kasvaa rajusti ja pahiten kärsivät perus- ja keskias-teen koulutuksen omaavat ihmiset.

Sijoittajan toiminta lama-aikana on yleensä helpompaa kuin taantumana aikana, koska lamasta nousee aina ja noususuhdanne laman jälkeen on yleensä kova. Taloussuhdanteen pohjan näkyessä, heikossa asemassa olevat yhtiöt voivat ajautua vakaviin vaikeuksiin. Varovainen sijoittaja ottaa salkkuun vakiintuneita laatuyhtiöitä, joilla on vahva talous.

3.3 Sijoittajan riskiprofiili

Merkittävänä uhkana sijoitusmarkkinoilla voidaan pitää sijoittajaa itseään. Sijoittaja voi vaikuttaa sijoitustensa riskeihin todella merkittävästi ja onkin yleistä, että pankit teettävät uudesta sijoitusasiakkaasta riskiprofiilin. Tämän kasvokkain tapahtuvan tutkimuksen tarkoituksena pankki pyrkii selvittämään, minkälainen riskinsietokyky sijoittajalla on, sekä kuinka paljon hän on valmis uhraamaan tuottoarvoa nostaan. Riskiprofiili muodostuu yleensä riskinsietokyvystä, sijoittajan päättämästä sijoitusajasta ja sijoittajan tuotto-odotuksista. Näiden ominaisuuksien yhtälöstä voi päätellä esimerkiksi, minkälainen rahastotyyppi sijoittajalle sopisi.

Riskiprofiilit voidaan jakaa kolmeen ryhmään. Varovainen sijoittaja toimii maltillisesti ja pyrkii pitkällä tähtäimellä tasaiseen arvon nousuun. Hän hyväksyy myös aikaajoin tapahtuvan arvon laskun sijoitusajan puitteissa. Hieman aggressiivisemmin toimiva tuotonhakuinen sijoittaja odottaa keskipitkän sijoitusajan tuovan toivottua arvonnousua. Erittäin tuotonhakuinen sijoittaja toimii aggressiivisimmin ja hän tavoittelee mahdollisimman hyvää arvonnousua pitkällä sijoitusajalla. Tämän tyyppisten sijoittajien arvo-osuuksien arvot saattavat vaihdella todella paljon, niin plussan kuin negatiivisen arvon puolella. (Sijoitustalous 2010).

Profiloinnin tuloksena sijoittaja on aktiivinen tai passiivinen sijoittaja. Aktiivinen sijoittaja seuraa sijoituksiaan ja myy sekä ostaa uusia aktiivisesti. Hän uskoo omaan näkemykseensä ja pyrkii maksimoimaaliseen tuottoon. Passiivinen taas sijoittaa pitkäksi aikaa ja antaa sijoitustensa ”maata”, kunnes on aika myydä tai määräaika täytyy ja pääoma palautetaan. (FIM 2010).

3.4 Muut uhat

Pörssimarkkinoilla on liikkeellä paljon riskejä, jotka sijoittajan tulisi tiedostaa. Yhtiöiden joihin sijoitetaan pääomaa, tulee olla vahvalla pohjalla eikä pienen hiuskorren varassa vaappuvia onnenonkijoita. Pyri välttämään yrityksiä, joilla on maksuvaikkeitä ja vakavaraisuus heikolla pohjalla. Pahimmassa tapauksessa yritys saattaa ajautua jopa konkurssiin asti näiden asioiden vuoksi ja sijoittaja tietenkin menettää tällöin sijoittamansa pääoman.

Muina uhkina voidaan pitää yrityksen johto ja ammattitaitoa. Jos yritys kärsii virhearvioinneista toistuvasti, sen imago saattaa vahingoittua pysyvästi, tällöin myös yrityksen markkina-arvo laskee, joka taas vaikuttaa pörssikurssin laskemiseen radikaalisti. Myös muu yrityksen negatiivinen julkisuus saattaa vaikuttaa pörssikurssien arvoon.

3.5 Maailmantalouden kiertokulku

Viisas sijoittaja pyrkii ostamaan silloin kun kurssit ovat alhaalla, mutta asia ei ole aivan niin yksinkertaisesti tehty käytännössä. Pörssikurssit ailahtelevat päivittäin antaen merkkejä niin noususta kuin laskusta. Syvemmin asiaan perehtyneet laskeskelevat omien yritysten varojen kiertoaikoja, pääoman tarvetta, lainojen takaisinmaksuja ja monia muita talouden tunnuslukuja, saadakseen selville miten yrityksen kurssi tulee tulevaisuudessa kehittymään.

Maailmantalouden kiertokulussa on neljä vaihetta, joista jokainen on sijoittajalle elintärkeä. Taloussuhdanteen pohjalla osakesalkkuun pyritään ostamaan laatu-yhtiöitä, joilla on vahva talous. Suhdanteen pohjalla ollessa heikon talouden omaavat yritykset tulee kiertää kaukaa, koska ne eivät välttämättä pysty sinnittelemään nousukauteen asti. Elpymisen ja kasvusuhdanteen aikana sykliset toimialat kuten metsä-, konepaja-, metalli- ja rakennusteollisuus hyötyvät eniten. Sykliset toimialat syyllistyvät helposti myös yli-investointeihin suhdannehuipun lähestyessä. Suhdannehuipun häämöttäessä eniten nousseet toimialat yleensä myös laskevat eniten, kurssien kääntyessä laskuun. Laskusuhdanteen aikana epäsykliset osakkeet pitävät pintansa, kuten päivittäistavarakauppa, sähköntuotanto, elintarvike- ja lääketeollisuus. Suhdanteen pohjan häämöttäessä on lähes poikkeuksetta paras aika ostaa arvopapereita. Kurssit ovat alhaalla ja suunta vain ylöspäin. Tulee kuitenkin muistaa; jos nousua ei ole tiedossa pitkälläkään aikavälillä, saattaa monenkin yrityksen tulos, laatu ja yleinen ”kunto” laskea rajusti. (Saario 2007.).

3.6 Voitto ja verotus

Sijoittajan lopulliseen voittoon voidaan vaikuttaa järkevällä verosuunnittelulla. Kaupankäynneistä tulee säilyttää kaikki oleellisesti tärkeät tositteet ja asiaan kuuluvat tiliotteet, jotta omaisuuden hankinta-aika ja hankintahinnat olisivat helposti selvitettävissä. Myymällä sijoitusomaisuutta joiden arvo on alentunut, pystytään pienentämään myyntivoittojen verotusta. Edestakaisin tehtyjä kauppvoja tulee välttää veronkiertoväitteiden välttämiseksi.

Osingonjaon aikana osakkeiden arvo nousee, mutta myyntiä kannattaa silti harkita tarkkaan, koska myyntivoiton verotus saattaa olla suurempi kuin osinkotulon ja näin ollen saatava nettotuotto olisi pienempi.

Pörssiyhtiön maksamista osingoista luonnolliselle henkilölle 30 % on verovapaata ja 70 % veronalaista pääomatuloa, jonka veroprosentti on 28. Sijoitusrahastojen tuotot ovat veronalaista pääomatuloa, josta vero pidätetään maksamisen yhteydessä. Sijoitusrahastoista tuottorahastot maksavat vuotuista tuottoa, toisinkuin kasvurahastot, jotka eivät jaa voittoa, vaan tuotto lisätään pääomaan. Kasvurahaston myyntituotto tulee verotettavaksi vasta rahaston myynnin yhteydessä. Myyntitappiota sijoittajahan ei halua, mutta tilanteen tullessa eteen pystyy myyntitappion vähentämään myyntivoitosta tappiovuoden sekä kolmen seuraavan vuoden aikana. Veroilmoituksessa tulee kyseisenä tappiovuonna olla selvitys myyntitappiosta, jotta vähennyksiä voi tehdä.

”korkotuloista peritään korkotulon lähdevero ja muista sijoitusten tuotoista pääomatulon vero. Sijoittajan kannalta on merkitystä, kumpaa veroa tulosta menee, vaikka veroprosentti on molemmissa sama 28. Lähdeverosta ei näet voi tehdä vähennyksiä eli se on lopullinen vero.”

”Pääomatuloista saa vähentää tulojen hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuneet menot sekä kaikki vähennyskelpoiset korkomenot. Arvopapereiden hoidosta tai säilyttämisestä johtuneet kulut ovat vähennyskelpoisia 50 euron omavastuun ylittävältä osalta. Jos menot ovat suuremmat kuin pääomatulot, ylimenevästä osasta 28 prosenttia saa vähentää ansiotuloista menevästä verosta.” (Verohallinto 2010).

4 SUBPRIME- KRIISI JA VUODEN 2008-2009 TAANTUMAN VAIKUTUS SJOITTAJIIN

4.1 Subprime - kriisin taustaa

Vuonna 2001 Yhdysvaltain keskuspankki ryhtyi alentamaan korkotasoaan edistääkseen teknokuplan jälkeen jyrkkään laskuun syöksyneitä pörssikursseja ja talouden taantumaa. Keskuspankki alensi ohjauskorkoaan kolmessa vuodessa 6,5 prosentista 1,0 prosenttiin. Korkotason alentuessa asuntolainat tulivat yhä edullisemmiksi ja yhä useampi oli kyvykäs pankin mielestä lainan ottamaan. Asuntojen kysynnän kasvaessa niiden hinta alkoi nousta rajusti. Kaikki oli aluksi hyvin, kunnes pikkuhiljaa alkoi käydä todeksi, että pankki oli myöntänyt lainoja ihmisille, joilla ei ollut minkäänlaisia mahdollisuuksia maksaa lainaa takaisin pankille, korkojen nousun jälkeen. (Sokala 2009).

Pankkeja alkoi mennä nurin ja tilanne alkoi vaikuttaa vakavalta. Roskapankkeja perustettiin, jotta ne voisivat ostaa liikepankeilta ongelmalliset luotot ja omaisuuden joka on yliarvostettu liikepankin taseessa. Tämä esti monien liikepankkien konkurssiin ajautumisen. Roskapankit perivät saataviaan erilaisin maksujärjestelyin pitkänajan kuluessa. Kyseinen asuntomarkkinoiden lainakriisi tuli suureen julkisuuteen vasta vuoden 2007 aikana, vaikka kriisin merkit olivat ilmassa jo yli kaksi vuotta aiemmin. Vuosien 2008 ja 2009 taantuma sai alkusysäyksensä juuri tästä tapahtumaketjusta. (Sokala 2009).

4.2 Kotitalouksien säästämistutkimus 2009

GallupForum online- paneelissa haastateltiin kaikkiaan 1010 henkilöä, josta muodostui Kotitalouksien säästämistutkimus 2009. Tutkimuksen toteutti Pörssisäätiö. Tiedonkeruu tapahtui 21.-29.4.2009 välisen aikana. Johtopäätöksiä ei voida tehdä niistä taustaryhmistä, joissa on alle 50 vastaajaa. Tutkimuksen virhemarginaali on +/- 2,9 % yksikköä.

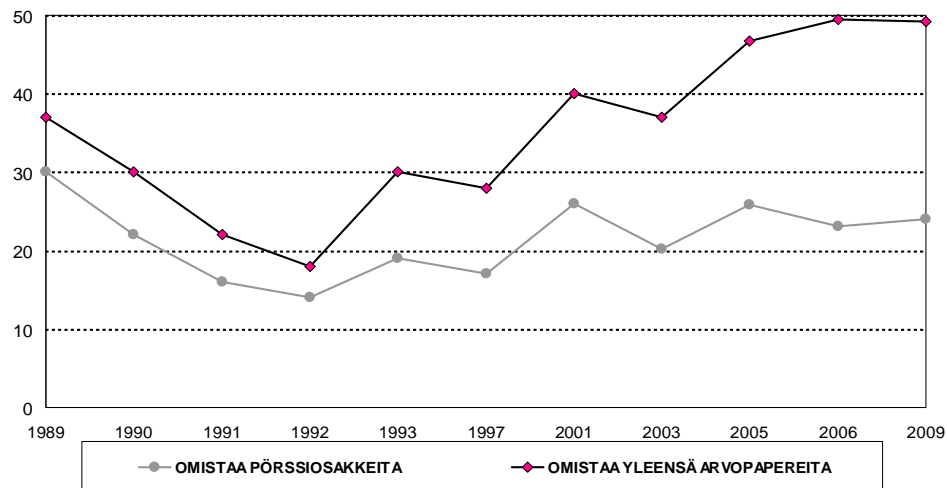
Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten ihmiset suhtautuvat säästämiseen ja kuinka suuri prosentuaalinen osuus heistä omisti arvopapereita. Tutkimuksesta voi myös tehdä johtopäätöksiä, miten taantuma on vaikuttanut säästämiseen ja ylipäättään suhtautumiseen arvopapereihin.

4.2.1 Arvopapereiden omistus

Kyselyyn vastanneista 23 % ilmoitti omistavansa pörssiosakkeita vuonna 2006, ja vuonna 2009 24 %. Vuonna 2006 50 % vastanneista ilmoitti yleisesti omistavansa arvopapereita (pörssiosakkeita, obligaatioita, joukkolainoja tai sijoitusrahasto-osuuksia) ja vuonna 2009 omistajia oli 49 % (kuvio 4.).

Laman iskiessä pahiten 1990-luvun alussa suurin osa suomalaisista talouksista oli jo luopunut omistamistaan arvopapereistaan. Kurssien raju laskeminen sekä yleinen heikko taloudellinen tilanne painosti ihmisiä luopumaan omistuksistaan. Vuonna 1992 tavoitettiin pohja pörssiosakkeiden omistuksessa ja viimeistään tuolloin sijoittajat huomasit raon helpon ja nopean rahan saannille.

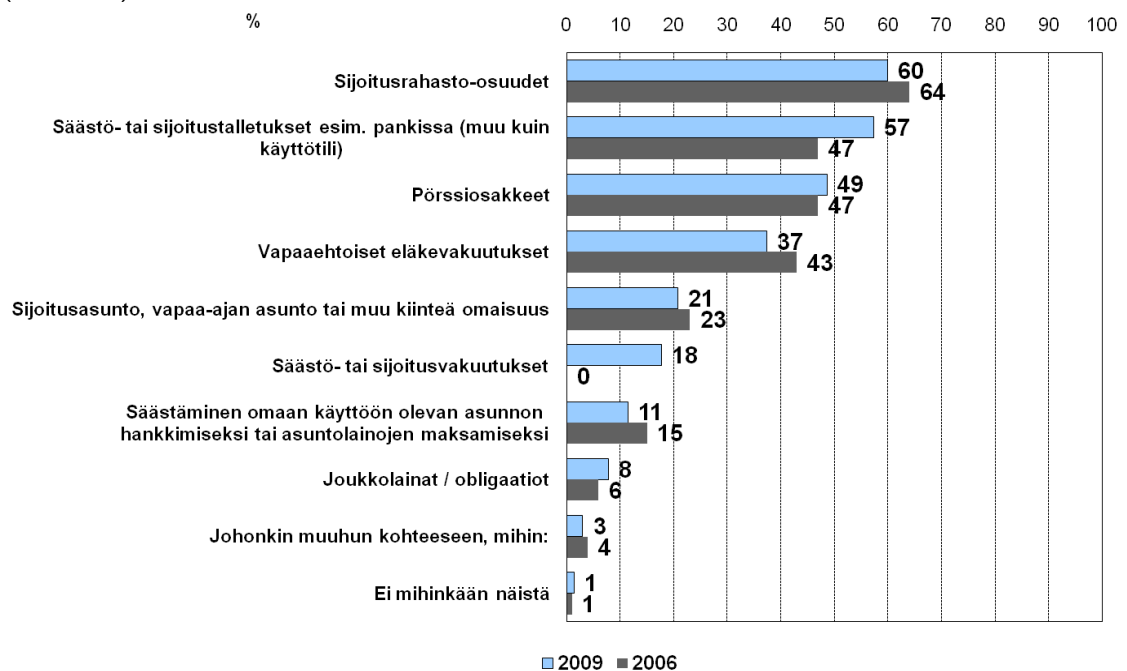
Kurssit olivat alhaalla ja talous pikku hiljaa nousemassa pohjamudista. Tilanne lähti korjaantumaan hyvin nopeasti ja vuonna 2000 saavutettiin vuoden 1989 tilanne arvopapereiden yleisessä omistuksessa. Pelkkien pörssiyhtiöiden osakkeiden omistus on 1990-luvun laman jälkeen jäänyt vähäisemmälle. Tästä kertoo myös se että vuonna 2006 kyselyyn vastanneista omisti 4,1 eri yhtiöiden osakkeita, kun taas vuonna 2009 9,7 eri yhtiöiden osakkeita. Vuosien 2006 ja 2009 välillä sijoittajien ostokäyttäytyminen on muuttunut turvallisemmaksi, koska sijoituksia on pyritty hajauttamaan yhä enemmän.

Kuvio 4. Kotitalouksien arvopaperien ja pörssiosakkeiden omistus 1989 – 2009.

4.2.2 Rahavarojen jakautuminen

Suurin osa arvopapereita omistavista omistaa sijoitusrahasto-osuuksia. Vuonna 2006 64 % sijoittajista omisti sijoitusrahastoja ja vuonna 2009 60 %. Toiseksi suurin sijoituskohde oli säästö- tai sijoitustalletukset pankissa. Vuonna 2006 47 % vastanneista sijoitti pankkiin rahansa ja vuonna 2009 57 %. Kolmantena sijoituskohteena tulee pörssiosakkeet. Vuonna 2006 47 % sijoitti pörssiosakkeisiin ja vuonna 2009 49 % (kuvio 5.).

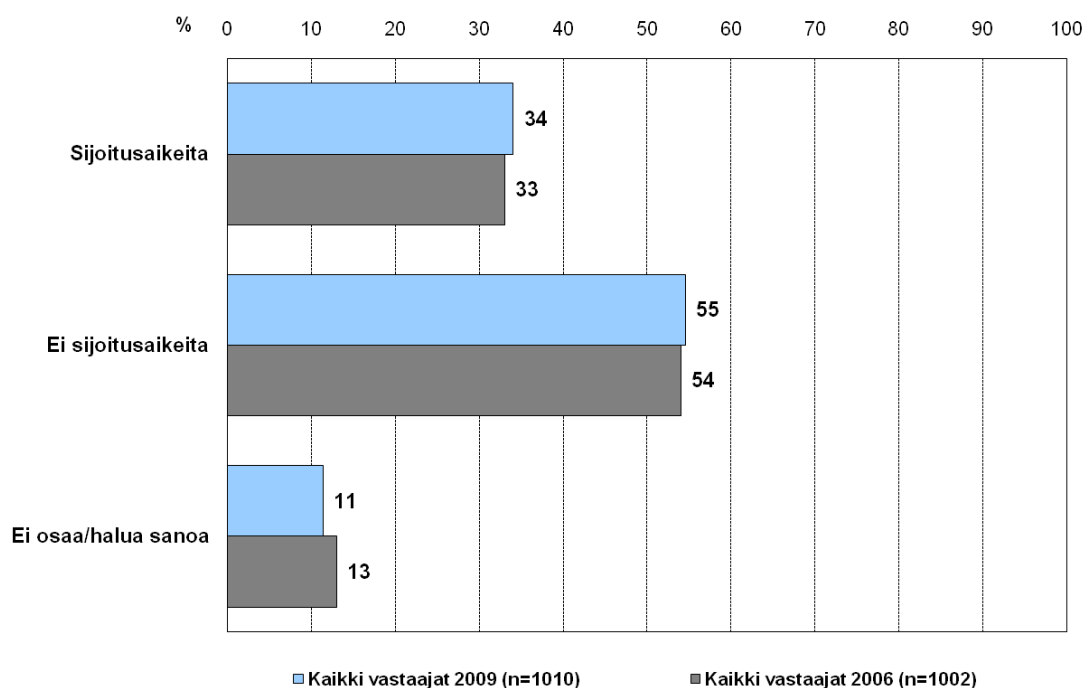

Kuvio 5. Rahavarojen käyttö vuosina 2006 ja 2009.

4.2.3 Sijoitusaikeet

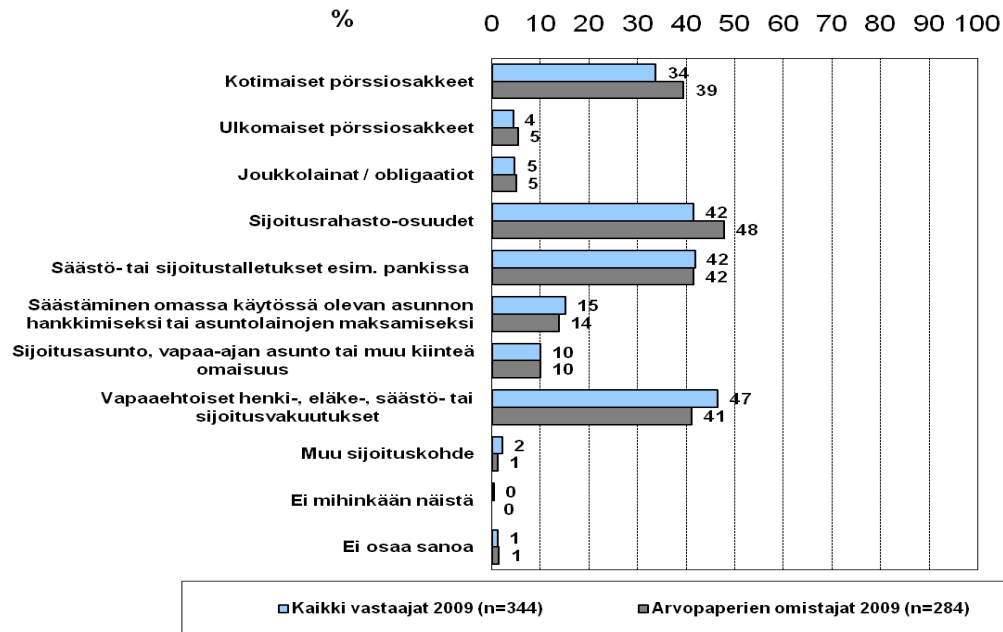
33 % vastaajista ilmoitti vuonna 2006 aikovansa sijoittaa pääomaa ja 34 % vuonna 2009. 54 % vastaajista ei ollut sijoitusaikeita vuonna 2006 ja vuonna 2009 luku oli 55 %. 13 % ei osannut tai halunnut vastata kysymykseen vuonna 2006 ja vuonna 2009 luku oli 11 % (kuvio 6.).

Kaiken kaikkiaan vastaajista noin 1/3 aikoo tulevaisuudessa sijoittaa arvopapereihin. Tästä päätellen sijoittajat uskovat taantumankin aikana maailmantalouden uuteen nousuun ja ylipäättään sijoittamisen tuomaan tuottoon.

Kuvio 6. Sijoitusaikeet vuosina 2006 ja 2009.

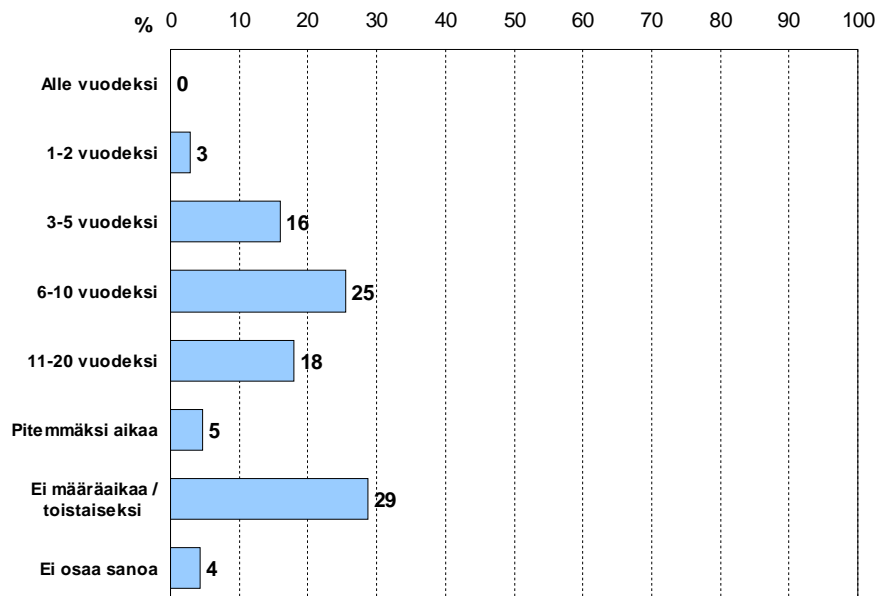
Vuonna 2009 48 % aikoi sijoittaa sijoitusrahasto-osuuksiin. Toisena tulevat säästö- ja sijoitustalletukset 42 % ja kolmantena vapaaehtoiset henki-, eläke-, säästö- tai sijoitusvakuutukset 41 % sekä neljantenä Kotimaisiin pörssiosakkeisiin 39 % (kuvio 7.).

Kuvio 7. Sijoitusaikheet vuonna 2009.

4.2.4 Sijoitusaika

29 % vastanneista sanoi omistavansa osakkeita toistaiseksi. 25 % vastanneista sanoi sijoitusajaksi 6-10 vuotta ja kolmanneksi suurin osuus 18 % 11-20 vuodeksi (kuvio 8.).

Kuvio 8. Sijoitusajan pituus.

4.2.5 Johtopäätökset katsauksesta

Pörssiosakkeiden ja yleisesti ottaen arvopapereiden omistus ei ole merkittävästi laskenut vuoden 2007 taloustaantumaa jälkeen. Pörssiosakkeiden omistus on hieman noussut vuoteen 2009 asti, mutta yleisesti ottaen arvopapereiden omistus on pysynyt lähes samana vuoteen 2009 asti (kuvio 4.).

Suosituimmat sijoituskohteet ovat olleet sijoitusrahastot ja pörssiosakkeet. Näiden kahden väliin mahtuu vielä säästö- ja sijoitustalletukset, jota ei varsinaisesti kutsuta sijoittamiseksi alan piireissä. Sijoitusrahasto-omistukset ovat laskeneet 4 % vuodesta 2006 vuoteen 2009 (Kuvio 5.). Sijoitusaikeissa olevia ihmisiä oli 1 % enemmän vuonna 2009 kuin vuonna 2006 vastaavasti. Henkilöitä, joilla ei ollut sijoitusaikeita vuonna 2009 oli 55 % vastanneista ja vuonna 2006 luku oli 54 % (Kuvio 6.)

Näistä tunnusluvuista päätellen 2007 jälkeisellä taantumalla ei ole ollut suurta merkitystä tavallisten sijoittajien keskuudessa. 4 % lasku sijoitusrahasto-omistuksissa kertoo ihmisten luottavaisuudesta maailmantalouden uuteen nousuun, koska prosenttiyksiköiden heittoja saattaa tulla positiivisenakin vuonna. Yhden prosentin nousu sijoitusaikeissa kertoo, ettei taantuma ei ole saanut ihmisiä luopumaan sijoitusaikeistaan, vaikka taloudellinen tilanne olisikin synkkä.

Ainoa epäluottamus näkyy sijoittajien sijoitusajoista (kuvio 8.) ja tätäkin voidaan pitää karttuneena tietotaitona, koska arvopapereihin kannattaa sijoittaa pitkäksi aikaväliksi sekä kärsivällisesti. Näin saadaan tuotteliaita vuosia todennäköisemmin osuamaan sijoitusajalle. 25 % kotitaloustutkimukseen vastanneista arvioi sijoitusajaksi 6 – 10 vuotta. 18 % vastanneista arvioi sijoitusaikaa vieläkin pitemmäksi 11 – 20 vuoteen. 16 % sanoi 3 – 6 vuotta ja vain 3 % arvioi sijoittavansa 1 – 2 vuodeksi. Tämä kertonee tuoton epävarmuudesta, koska jokainenhan haluaisi likvidisoida sijoituksensa isolla tuotto prosentilla mahdollisimman nopeasti.

5 ASiantuntijoiden sijoitusneuvoja

5.1 Pörssisäätiön toimitusjohtaja, Sirkka-Liisa Roine

Pörssisäätiön toimitusjohtaja Sirkka-Liisa Roine kertoo Taloussanomien artikkelissa, ettei johtopäätöksiä pidä tehdä menneiden tuottojen perusteella. Roine sanoo, että tilanne on edelleen sijoittajien kannalta hankala ja arviot ovat ristiriitaisia keskenään. Roine muistuttaa, etteivät perusasiat ole muuttuneet taantumien myötä, vaan sijoittajan tulee harkita miksi, miten pitkäksi aikaa ja kuinka paljon riskiä on valmis ottamaan. Hän ei näe viisaana sijoittaa rahoja vain yhteen yhtiöön, vaan sijoitukset tulisi hajauttaa eri paikkoihin riskin pienentämiseksi. Roine pitää myös pankkitalletusta varteenotettavana vaihtoehtona sen riskittömyyden vuoksi. Riskiä voidaan pienentää sijoittamalla pidemmäksi aikaa, näin voidaan tasata vuosien varrella tulleita kurssinotkahduksia todennäköisemmin. ”Roine kertoo, että jotkut ovat sitä mieltä, että tällaisena aikana kannattaa sijoittaa yhtiöihin, joiden tuotteita tarvitaan aina. Näitä ovat esimerkiksi lääke-, päivittäiskauppa- ja energiayhtiöt. Jos moni sijoittaja on ajatellut näin, hinnat ovat voineet jo nousta aika tavalla.”(Kokko 2010).

5.2 Marko Erola, Paras Sijoitus äänikirja

Erolan mielestä niin kauan kun pitkäaikaiset sijoituksetsi makaavat pankkitililläsi tai rahastonhoitaja hoitaa aktiivisesti sijoitussalkkuasi, pysyvät sijoitukset tuotto-odotukset keuhoina tai keskinkertaisena. Erolan mielestä parempi vaihtoehto aktiiviselle sijoittamiselle on passiivinen sijoittaminen, kuten sijoittaminen indeksirahastoon. Erolan mielestä sijoittajan tulisi tiedostaa oma riskinsietokykynsä ja sijoittaa passiivisesti indeksirahastoihin sekä pyrkiä minimoimaan sijoituskulut jolloin tuotto-odotusta parannetaan parhaiten.

Erola korostaa sijoitusajan tärkeyttä kertomalla, ettei sijoituksilla rikastu ellei sijoitettu pääoma ole poikkeuksellisen suuri tai sijoitusaika ole riittävän pitkä, mieluiten yli 7 vuotta. Sijoitusten hajauttaminen ja pitkä sijoitusaika ovat Erolan mukaan paras turva. Hänen mukaansa lyhyellä ajanjaksolla ei voi nähdä kuin kurssien vaihtelun ja kehottaakin näin katsomaan sijoituksia pitkälle tulevaisuuteen. Täytyy myös muistaa ettei pitkäkään ajanjakso välttämättä tuo turvaa. Esimerkiksi jos olet ostanut osakkeesi 10 vuotta sitten teknokuplan aikaan, ovat osakkeesi todennäköisesti tällä hetkellä tappiolla. (Erola 2009).

5.3 Karo Hämäläinen, Sijoittajan käsikirja

Sijoittajan käsikirjassa Hämäläinen pyrkii tekemään eron sijoittajan ja säästäjän välille riskikertoimella. Säästäjiä ovat näin ollen ne, jotka lepuuttavat rahojaan pankkitileillä tai matalan riskin rahastoissa. Kun taas sijoittaja saa aina kaupanpäälle riskin joka on suoraan sidoksissa sijoituskohteen tuotto-odotuksiin. Hämäläinen ei sen sijaan väheksy säästäjiä, koska sijoittaminen vaatii alkupääomaa, jolloin matalariskinen rahasto on hyvä tapa kerryttää alkupääomaa tulevaisuuden sijoituksille. Hän muistuttaa kuitenkin ettei rahoja kannata jättää pankkitilille koron toivossa, vaan vähintäänkin kehottaa sijoittamaan ne rahastoihin, jottei inflaatio syö sitä pientäkin voiton ripettä. Tämä sen takia, että pankki toimii juuri samalla tavalla sinun säästöjesi kohdalla, joita lepuutat pankkilililläsi ja pääsee näin nauttimaan korkokatteesta. Muistathan, että rahan arvo laskee koko ajan, eivätkä pankit unohda veloittaa palvelumaksujaan. Jotta rahojesi arvo pysyisi edes samana tulisi niiden olla määräaikaistilillä, joista yleensä saa hieman suuremman talletuskoron.

Karo Hämäläinen pitää pörssiosakkeisiin sijoittamista sijoittamisen kuninkuuslajina, mutta muistuttaa samalla ettei se ole läheskään yhtä vaikeaa kuin miltä se kuulostaa. Kiinteistö- ja metsäkaupoissa saa esimerkiksi varautua pitkiin keskusteluihin, joissa tingitaan ja väänetään kauppahintaa sekä tutustutaan monisivuisiin kauppakirjoihin. Vaikka kolmansien osapuolten kulut ovat osakkeissa paljon pienempiä kuin esimerkiksi asuntokaupoissa, pitää Hämäläinen kertaoston alarajana 2000 euroa, jotta kulut saadaan katettua ja saavutettaisiin kohtuullinen voitto. Yhteen kohteeseen koko rahan sijoittamista Hämäläinen karttaisi, koska silloin riski saattaa nousta kohtuuttomasti, mutta useampaan kohteeseen sijoittaminen nostaa alkupääoman määrää aina tässä tapauksessa 2000 eurolla. Jollei sijoittajalla ole pääomaa lähteä osakemarkkinoille, voi hän pienemmällä pääomalla aloittaa sijoittamisensa sijoitusrahastoilla. Rahastot eivät vaadi osakesijoittamisen kaltaisia pääomia, vaan alkuun pääsee jo paljon pienemmällä omaisuudella. Hämäläinen pitää rahastoja huomattavasti parempana sijoituskohteena kuin talletustilille säästämistä. Vuosituotot rahastoissa ovat määräaikaistalletuksia hieman korkeammat, mutta riskitaso on samalla viivalla niiden kanssa.

Hämäläinen neuvoo hajauttamaan sijoituksia muutamaan tuttuun yhtiöön, jota oikeasti kiinnostavat sinua. Hajauttamisen lisäksi koko yhdelle yritykselle varattua pääomaa ei kannata sijoittaa kerralla, vaan se kannattaa aikahajauttaa. Näin vältetään kallilla ostaminen, tai ainakin teoriassa. Yleissäännön mukaan voimakkaasti heilahtelevat osakkeekkeet, sopivat henkilöille joilla on aikaa odottaa. Tarkoittaen että osakkeen arvo voi tippua rajusti pienelläkin aikavälillä, mutta vastaavasti nousta nopeasti takaisin ja jopa yli entisen arvon. Tämä vaatii aikaa, mutta myös kiinnostusta, koska sijoittajan on oltava selvillä omistamiensa osakkeiden arvoista koko ajan, jolloin hän pystyy nopeasti reagoimaan kurssin vaihteluihin.

Kaikkien riskien välttäminen ei ole mahdollista osakemarkkinoilla. Hämäläinen kehottaa sijoittajaa ottamaan maltillisia riskejä sekä tiedostamalla nämä uhat. Hajauttaminen on ensisijaisen tärkeää, näin yhden yrityksen erhe voidaan korjata toisen yrityksen hyvällä tuloksella. Myös vanha sanonta pätee hyvin: *Mitä enemmän tiedät osakemarkkinoista, sitä paremmin pystyt välttämään markkinariskin. Mitä enemmän tiedät yrityksestä, jonka osakkeita omistat, sitä paremmin pystyt suojautumaan osakekohtaiselta riskiltä.* (Hämäläinen 2008).

5.4 Jari Ohrankämmen, Nordean säästämisen ja sijoittamisen johtaja

Aila Koskiniemi haastatteli Satakunnan kansan artikkelissa Jari Ohrankämmen, tiedustellen häneltä mihin nykyään kannattaa sijoittaa tai kannattaako säästäminen enää ylipäätään.

Ohrankämmen Neuvooo tämän hetkiseksi sijoitusstrategiaksi malttia, ellei rahoja ole aivan pakko saada käyttöön heti. Pakon edessä osasta sijoitusomaisuudesta voisi luopua, mutta ei kaikista kerrallaan. Malttia! Ohrankämmen suosittelee sijoittamaan lyhyen koron rahastoihin, jos rahoille on tarvetta 1-3 vuoden sisällä. Näin saadaan riski mahdollisimman pieneksi. Ohrankämmen toinen vaihtoehto on pitää rahat säästötilillä ja hän suosittelee määräaikaistiliä vain jos rahalle on tarvetta alle vuoden päästä. Pitkälle aikavälille Ohrankämmen neuvoo miettimään omaa riskinsietokykyä ja milloin rahoja tulee tarvitsemaan. Parhaana hän näkee korkorahastot ja yhdistelmärahastot.

Ohrankämmen kertoo että keskimäärin suomalainen laittaa palkastaan noin 50-100 € säästöön kuukaudessa ja sijoittaa nämä yleensä osake- tai yhdistelmärahastoihin. (Koskenniemi 2010).

5.5 Yhteenveto asiantuntijoiden lausunnoista

Lähes kaikki asiantuntijat kehottavat sijoittamaan pitemmäksi aikaa. Mm. Pörssisäätiön toimitusjohtaja Sirkka-Liisa Roine kehottaa sijoittamaan pitemmäksi aikaa, jotta pystytään tasaamaan tappiollisia vuosia tuotteliaammilla vuosilla. Vain yksi neljästä asiantuntijasta suosittelee pankkitalletuksia. Osa syy tähän saattaa olla inflaation vaikutus tilillä lepääviin rahoihin, jota pankin talletuskorko ei pysty kattamaan.

Kaikki neljä asiantuntijaa suosittelevat sijoitusten hajauttamista. Tämä estää koko pääoman menettämisen, jos jollakin yhtiöistä menee huonosti. Lähes yhtä tärkeä neuvo on aikahajauttaminen, jolla pystytään välttämään korkeaan hintaan ostaminen. Osta useassa erässä, usean eri yhtiöiden arvopapereita ja osta aina mieluiten 2 000 € tai suuremmalla summalla. Näin tuotto-odotuksesi paranevat ja pystyt kattamaan paremmin sijoituskulut, kun ostat kerralla suuremman määrän osakkeita. Jos alkupääomaa ei ole suuresti, pääsee sijoitusrahastoilla hyvin alkuun, koska ne eivät vaadi niin suurta alkusijoittamista. Rahastoja voidaan pitää myös pienempi riskisinä kuin osakkeita, tuotto-odotusten kustannuksella. Hyviä rahastoja taantumana aikana ovat korko- ja yhdistelmärahastot.

Hämäläinen kehottaa tutustumaan sijoittamiisi yhtiöihin niin etukäteen, että sijoitusaikanasi. Tarkoittaen, että sinun tulee seurata yhtiöidesi tilannetta, jotta olet kykeneväinen tekemään nopeita ratkaisuja käänneiden sattuessa. Mitä paremmin olet selvillä osakemarkkinoista, sitä paremmin osaat ennustaa tulevat käänneet.

Ennenkaikkea tulisi muistaa Sirkka-Liisa Roinen sanat, etteivät perusasiat ole muuttuneet taantumana myötä.

6 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Pörssimaailma ja ylipäätään sijoittaminen ei ole niin monimutkaista kuin ensikertalainen saattaa sen nähdä. Jotta henkilöä voitaisiin kutsua sijoittajaksi alan piireissä, hänen tulisi olla sijoittanut pääomansa pois matalakorkoisilta pankin tarjoamilta säästötileiltä. Määräaikaisten säästötilien korkotuotto on todella heikko ja se tuskin tarjoaa edes suojaa inflaatiota vastaan. Näin ollen pääomasi arvo tulee vähenemään ajan mittaan, koska inflaatio on suurempi kuin korkotuottosi, mutta vastapainona tälle on erittäin pieni riski rahojen menettämiseen kokonaisvaltaisesti.

Sijoittajaksi ryhtyminen ei eroa määräaikaisen pankkitilin avaamisesta juuri ollenkaan. Jos olet jo jonkin pankin asiakas, niin pankin henkilökunta hoitaa tarvittavien asioiden hoidon puolestasi. He avaavat arvo-osuustilin, jota tarvitset sähköisten arvopapereiden hallinnointiin. Tämä on kätevä tapa hoitaa arvopapereitasi, koska pääset niihin käsiksi lähes mistä vaan missä on tietokone ja internet yhteys. Tämä on yleinen käytäntö, koska mitään konkreettista paperia ei enää omistuksista saa, vaan kaikki toimii sähköisesti. Pankin asiakkuus ja arvo-osuustilin omistus ovat nämä välttämättömät asiat, jotta voisit aloittaa sijoitustoiminnan. Yleensä pankki tekee asiakkaistaan myös riskiprofiloinnin, jotta he voisivat palvella asiakkaitaan heidän haluamillaan tavoilla. Riskiprofilointi tapahtuu sijoittajan ja ammattitaitoisen profiloijan kesken. Tapahtuman tarkoituksena on selvittää sijoittajan riskinsietokyky ja tuotto-odotukset. Näin pankki osaa löytää oikeita sijoituskohteita helpommin asiakkaalleen, kun he jo tietävät minkälainen sijoittaja olet.

Ehkä hankalin vaihe tulee sijoittajalle eteen siinä vaiheessa, kun hän miettii mihin sijoittaisi pääomansa. Vaihtoehtoja on lähes rajattomasti ja erot ovat suuria, niin riskeissä kuin tuotto-odotuksissa. Ensiksi tulisi valita osakkeiden, sijoitusrahastojen, indeksirahastojen, joukkovelkakrijalainojen tai jonkin muun mahdollisen sijoituskohteen joukosta se mielenkiintoisin kohde. Tämän jälkeen tarvitaan hyvän tietämyksen lisäksi myös hieman onnea, jotta valinta olisi tuottoisa.

Arvopapereita ostettaessa tiedot omistuksista siirtyvät sähköiseen arvo-osuusjärjestelmään, mikä ylläpitää arvopapereiden omistussuhteita. Itse ostotapahtuma on hyvin yksinkertainen. Ostaja tekee mieleisensä tarjouksen haluamistaan osuuksista, jonka jälkeen toimeksianto astuu voimaan ja odottaa myyjää. Ostos voi tapahtua joko päivähintaan tai itsemäärättyyn hintaan. Ostos voi myös määrittää tapahtuvan joko kokonaisuudessaan tai osittain, riippuen myyjien tarjoamista hinnoista. Tapahtuman toteutuessa joko kokonaisuudessaan tai osittain, tulee omistajan vaihdos näkyviin arvo-osuusjärjestelmään vasta kolmen arkipäivän kuluttua, jolloin myös kauppahinta vasta veloitetaan. Kolmen päivän viive on lähinnä pankin kautta tehtävässä kaupassa. Omistajan vaihdokset voivat toteutua myös välittömästi, kunhan arvo-osuusjärjestelmä on vaan rekisteröinyt kauppatahtuman ja varmistanut rahojen ja osakkeiden siirrot oikeille henkilöille.

Julkiset osakeyhtiöt laskevat liikkeelle yhtiön osakkeita, jotka ovat kaupan pörssissä. Julkisten yhtiöiden tarjoamat osakkeet ovat hyvä valinta sijoittajalle, joka vaatii pääomalleen suurta tuotto-odotusta. Haittapuolena voidaan pitää suurempaa pääomanriskiä sijoitetulle osuudelle, koska pörssi-yhtiöiden pörssikurssit ovat alttiita nopeille kurssimuutoksille. Sijoitusrahastot tarjoavat maltillisempaa sekä matalariskisempää vaihtoehtoa osakesijoittamiselle. Rahastoja hoitaa rahastonhoitaja, joka päättää rahaston strategiasta ja politiikasta. Rahastonhoitaja sananmukaisesti hoitaa sijoittajien sijoittamia varoja hajautetusti eri yhtiöihin, jotka kuuluvat rahaston valitsemaan toimintamalliin. Täten sijoitusrahastot eivät vaadi niin suurta aktiivisuutta kuin osakesijoittaminen. Indeksirahastot toimivat sijoitusrahastojen tapaan, mutta ilman sijoituspoliittista kannanottoa. Indeksirahastot ovat passiivista sijoittamista parhaimmillaan, koska rahastoja ei hoideta yhtä aktiivisesti kuin sijoitusrahastoja, vaan sijoitusten painosuhdetta pyritään korjaamaan vain muutaman kerran vuodessa. Muina vartenotettavina sijoituskohteina voidaan pitää joukkovelkakirjalainoja sekä muita määräaikaistalletuksia, kuten pankin tarjoamat säästötilit. Nämä ovat yleisesti ottaen riskittömiä sijoituskohteita, mutta tuotto-odotus on myös pieni. Saattaa jopa olla, että säästötilillä lepäävä pääoma menettää arvoaan inflaation kourissa.

Sijoittamiseen liittyy aina riskejä. Mitä korkeampi on tuotto-odotus, sitä korkeampi on myös yleensä pääoman menettämisen riski. Maailmantalouden tilanne on suuressa asemassa, kun mietitään onko yleinen talous ja sitä myötä pörssien kurssit nousussa vai laskussa. Varsinkin osakesijoittamisen riskit ovat todella monimuotoiset. Yhtiön kurssiin vaikuttaa todella moni asia ja voidaankin todeta, että mediaa seuraamalla pystyy hyvin ennakoimaan suurimmat suunnanmuutokset. Kurssien vaihteluun vaikuttaa, niin huhut yhtiön tilanteesta, kuin negatiivinen/postiivinen julkisuudenkuva. Suuret investoinnit tai johtohenkilöstön vaihdokset tulevat myös vaikuttamaan suuresti sijoittajien toimintaan. Tämä heijastuu pörssissä kurssien muutoksina Paras tapa välttyä koko pääoman menetykseltä on sijoitusten hajauttaminen. Kun ostaa usean eri yhtiön osakkeita, välttää koko omaisuuden menettämisen, koska kaikki ole yhden yhtiön varassa. Toinen hajauttamiseen liittyvä tapa suojata pääomaa on aikahajauttaminen, jolla pyritään välttämään korkealla hinnalla osto. Suuri kuluerä tavalliselle sijoittajalle on hallinnointi- ja välityskulut. Tämän vuoksi tulisi kertaoston oltava vähintään 2000 € jotta käteen jäävä voitto-osuus olisi kohtuullinen kaikkien kulujen jälkeen. Muista myös, että mitä enemmän tiedät sijoittamiesi yhtiöiden taloudellisesta tilanteesta, sitä paremmin pystyt välttämään yhtiötä koskevia riskejä. Ole siis aistosi kiinnostunut valitsemistasi yhtiöistä.

Taantuman ja laman vaikutus sijoittajien toimintaan on ollut ennenvanhaan todella radikaalista. Kuitenkin viimeisen taantuman vaikutus sijoittajien toimintaan on ollut vähäisempää kuin ennen. Subprime-kriisiksi kutsuttu taloustaantuma ei ole saanut sijoittajia menettämään toivoaan pörssikurssien noususta. Osasyynä tälle on lisääntynyt tietotaito sijoittajien keskuudessa sekä internet. Internet on avannut väylän ajantasaiseen tietoon, jota on helppo seurata, lähes miltä yhtiön osaalueelta tahansa. Internetin mahdollistama globaalinen tiedonvaihto on myös edistänyt laajalti sijoittajien kanssakäymistä ja siten edistänyt tiedonjakoa.

GallupForumin teettämä Kotitalouksien säästämistutkimus 2009 voidaan yleisesti todeta, ettei arvopapereiden omistus ei ole merkittävästi laskenut vuoden 2007 taloustaantuman jälkeen. Pörssiosakkeiden omistus on hieman noussut vuoteen 2009 asti, mutta yleisesti ottaen arvopapereiden omistus on pysynyt lähes samana vuoteen 2009 asti (kuvio 4.). Vuoden 2007 jälkeisellä taantumalla ei ole ollut suurta merkitystä tavallisten sijoittajien keskuudessa. 4 % lasku sijoitusrahasto-omistuksissa kertoo ihmisten luottavaisuudesta maailmantalouden uuteen nousuun, koska prosenttiyksiköiden heittoja saattaa tulla positiivisenakin vuonna. Yhden prosentin nousu sijoitusaikeissa kertoo, ettei taantuma ei ole saanut ihmisiä luopumaan sijoitusaikeistaan, vaikka taloudellinen tilanne olisikin synkkä. Ainoa epäluottamus näkyy sijoittajien sijoitusajoista (kuvio 8.) ja tätäkin voidaan pitää karttuneena tietotaitona, koska arvopapereihin kannattaa sijoittaa pitkäksi aikaväliksi sekä kärsivällisesti, jotta saadaan tuotteliaita vuosia osumaan sijoitusajalle.

Opinnäytetyössä esiintyvät asiantuntijat kehottavat sijoittamaan pitkällä tähtäimellä. Kotitalouksien säästämistutkimuksesta voimme todeta, että näin myös tapahtuu. Suurin osa sijoittajista arvioi sijoitustensa ajaksi 6-10 vuotta ja vain 3 % vastanneista arvioi pitävänsä sijoituksensa 1-2 vuoden ajan. Pitkällä tähtäimellä toimivat sijoittajat välttyvät todennäköisemmin tappioksi myynniltä. Asiantuntijat suosittelevat sijoitusten hajauttamista useaan eri yhtiöön, varsinkin taantuman aikana ja muutenkin hajauttaminen antaa turvaa sijoituksille. Yhtiöhajauttamisen kanssa tärkeässä roolissa asiantuntijat pitävät myös aikahajautusta, jotta välttyttäisiin ostamasta korkealla kurssihinnalla. Yksi asiantuntijoista pitää pankkitalletusta hyvänä vaihtoehtona taantuman aikana sen riskittömyyden takia. Muut kannattavat vähintäänkin indeksirahastoihin sijoittamista, jos passiivinen sijoittaminen on paras vaihtoehto itse sijoittajalle. Mutta ensisijaisesti sijoittajan tulisi tiedostaa oma riskinsietokykynsä sekä minimoimaan sijoituskulut, jolloin tuotto-odotus paranee. Jos sijoitustesi arvo on laskenut, kannattaa ottaa Ohrankämmenen neuvosta vaari ja pitää osakkeet, kunnes niiden arvo on kohonnut uudelleen. Jos pakottava tarve vaatii sijoituksista luopumista, älä luovu kaikista yhdellä kerralla, näin saatat tasata tappioksi myyntiäsi. Roine muistuttaa etteivät sijoittamisen peruseriaatteet ole muuttuneet näin taantuman aikana. Malttia vain tarvitaan enemmän ja pitkäjänteisyyttä. Kun maailmantaloudella menee heikosti on hankalaa tietää mihin kannattaa sijoittaa juuri silloin.

Edellä mainituista asioista voidaan päätellä ettei mitään varmaa tapaa suoriutua taantumien kourista ole. Oman sijoitetun pääoman voi pyrkiä turvaamaan niin aika- kuin yhtiöhajautuksilla. Kun sijoitettava pääoma on vähäistä, tulisi pyrkiä minimoimaan sijoituskulut ja muut hallinnointikulut, joten osta isoissa erissä. Määräaikaiset säästötilit ja matalakorkoiset indeksirahastot ovat hyvä vaihtoehto pienemmällekin alkupääomalle ja ovathan nämä riskiltään huomattavasti pienempiä kuin osakesijoittaminen. Taantuma ei ole este sijoittamiselle. Se voi jopa tarjota oivan tilaisuuden hankkia nopeasti suuriakin summia rahaa, kunhan maltaa edetä rauhallisesti ja noudattaen muutamaa perusneuvoa.

LÄHTEET

Erola, M. 2009. Paras sijoitus – itsepuolustusopas sijoittajille. Helsinki. Talentum Media Oy.

FIM 2010 Sijoitusrahastot [Viitattu 22.10.2010.]
<https://www.fim.com/suomi/mutualfunds>

Finanssivalvonta 2010 Indeksilainat [Viitattu 23.10.2010].
http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Saastajalle/Tuotteet_ja_palvelut/Saasto- ja_sijoitustuotteet/Indeksilainat/Pages/Default.aspx

Hämäläinen, K. 2008. Sijoittajan käsikirja. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Tilastokeskus 2010 Bruttokansantuote kasvoi 0,3 prosenttia edellisestä vuosineljänneistä, mutta supistui 9,1 prosenttia vuoden takaisesta. [verkkodokumentti] 12.8.2009. [Viitattu 2.2.2010.] Saatavissa: http://stat.fi/til/ntp/2009/03/ntp_2009_03_2009-12-08_tie_001_fi.html

Kokko, O. 2010. Jos pelkää riskiä, talleta. Taloussanomat [verkkodokumentti] 22.1.2010. [Viitattu 2.4.2010.] Saatavissa:
<http://www.taloussanomat.fi/raha/2010/01/22/jos-pelkaat-riskia-talleta/2010915/139>

Koskenniemi, A. 2010. Kannattaako enään säästää ja jos niin minne? Satakunnan kansa. 11.5.2010, s. 5.

Nordean 2010 verkkosivut [verkkodokumentti]. [Viitattu 10.10.2010]. Saatavissa: Etusivu – Henkilöasiakkaat – Säästöt ja sijoitukset – Neuvoja sijoittamiseen - Verotus

Pörssisäätiö 2010a Osakeopas – perustiedot osakesäästämisestä. [Viitattu 1.9.2010.]
<http://www.porssisaatio.fi/artikkelit/osakeopas>

Pörssisäätiö 2010b Mitä arvopapereista pitäisi tietää? [Viitattu 1.9.2010.]
<http://www.porssisaatio.fi/artikkelit/mita-arvopapereista-pitaisi-tietaa>

Pörssisäätiö 2010c Sijoitusrahasto-opas. [Viitattu 1.9.2010.]
<http://www.porssisaatio.fi/artikkelit/sijoitusrahasto-opas>

Pörssisäätiö 2010d Osakeopas – perustiedot osakesäästämisestä. [Viitattu 1.9.2010.]
<http://www.porssisaatio.fi/artikkelit/osakeopas>

Saario, S. 2007. Saarion sijoituskirja: Miten sijoitan pörssiosakkeisiin. Kauniainen: WSOYpro

Sijoitustalous 2010 Mallisalkuista vinkkejä oman sijoitussalkun rakentamiseen. [Viitatti 20.10.2010.]
http://www.sijoitustalous.fi/raportit_ja_katsaukset/lue/330/mallisalkuista_vinkeja_oman_sijoitussalkun_rakentamiseen

Sokala, H. 2009. Talouskaaos eteni kriisistä kriisiin. Taloussanomat [verkkodokumentti] 13.9.2009. [Viitattu 2.3.2010.] Saatavissa:
<http://www.taloussanomat.fi/kansantalous/2009/09/13/talouskaaos-eteni-kriisista-kriisiin/200919908/12>

Suomen sijoitustutkimus 2010 Markkinakatsaus 30.9.2010 [Viitattu 3.11.2010.]
http://www.sijoitustutkimus.fi/markkinakatsaus_arkisto.shtml

Tilastokeskus 2010 Neljännesvuositilinpito 2010, 2. vuosineljännes [Viitattu 20.10.2010.] http://www.stat.fi/til/ntp/2010/02/ntp_2010_02_2010-09-08_fi.pdf

Verohallinto 2010 Tietoja osakkeiden ja arvopapereiden verotuksesta [Viitattu 21.10.2010.]
http://www.vero.fi/?article=900&domain=VERO_MAIN&path=5,40&language=FIN